

POLSKIE
TRADYCJE
EZOTERYCZNE
1890-1939

EDYCJA SPECJALNA SERII
ŚWIATŁO I CIEMNOŚĆ

POLSKIE
TRADYCJE
EZOTERYCZNE
1890–1939

ŹRÓDŁA
I DOKUMENTY

Tom IV

*pod redakcją
Diany Oboleńskiej*

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO
GDAŃSK 2019

Recenzent
prof. dr hab. Zbigniew Pasek

Projekt okładki i stron tytułowych
Andrzej Taranek

Na okładce ilustracja
François Béroalde de Verville *Songe de Poliphile* (1600 r.)

Redakcja serii
Monika Rzczycka

Redakcja Wydawnictwa
Katarzyna Ambroziak

Skład i łamanie
PRACOWNIA

LABORATORIUM
NIEDOGMATYCZNEJ
DUCHOWOŚCI

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Publikacja sfinansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa
Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach
2016–2019: „Kultura polska wobec zachodniej filozofii ezoterycznej w latach
1890–1939” (0186/NPRH4/H2b/83/2016)

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-888-7

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax + 48 58 523 11 37, tel. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
Księgarnia internetowa www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49; fax 58 551 05 32

SPIS RZECZY

Uwagi redakcyjne	11
Wykaz skrótów	11
Diana Oboleńska, „Każdy wiek wielki miał prawdy ołtarze” – o źródłach i dokumentach polskich ezoteryków	14

TEOZOFIA

Izabela Trzcńska, Dzieje polskiej teozofii w dokumentach z lat 1909–1933	27
I. Polskie Stowarzyszenie Teozoficzne	30
1. List Kazimierza Stabrowskiego do A. Gagarina, 15 lipca 1909 r.	30
2. List A. Gagarina do członków Polskiego Stowarzyszenia Teozoficznego, 7 października 1909 r.	33
3. List A. Gagarina do Kazimierza Stabrowskiego, 2 grudnia 1909 r.	36
II. Polskie Towarzystwo Teozoficzne na Śląsku Cieszyńskim	39
1. Statut Polskiego Towarzystwa Teozoficznego na Śląsku Cieszyńskim, 1919 r.	39
2. Dr Drzewiecki, Okkultystyczne wpływy pokarmów mięsnych, 1921 r.	43
3. Zgromadzenia Teozoficzne, 1927 r.	47
III. Polskie Towarzystwo Teozoficzne w latach 1921–1933	48
1. Statut Polskiego Towarzystwa Teozoficznego, 1921 r.	48
2. O celach Towarzystwa Teozoficznego, 1921 r.	55
3. Regulamin zewnętrzny Ogniska Czynu, 1921 r.	59

4. Ankieta Ogniska Czynu 61
5. Regulamin Ogniska radomskiego przyjęty
17 kwietnia 1924 r. w kole radomskim przy
związaniem Ogniska 62
6. Teozof a naród, 1924 r. 63
7. Protokół dorocznego zjazdu P[olskiego]
T[owarzystwa] T[eozyficzego], maj 1925 r. . . . 65
8. O kolonii letniej Polsk.[iego] Tow.[arzystwa]
Teozoficznego, 1925 r. 71
9. Zakon Gwiazdy na Wschodzie, 1928 r. 77
10. Liturgia Liberalnego Kościoła Katolickiego,
1929 r. 78
11. Anna Besant, Modlitwa pokoju, 1932 r. 81
12. List okrężny Eweliny Karasiówny do członków
Polskiego Towarzystwa Teozoficznego
po śmierci Annie Besant, 1933 r. 82

ANTROPOZOFIA

- Monika Rzeczycka, Katarzyna Arciszewska-
-Tomczak, Diana Oboleńska, Dzieje polskiej
antropozofii w dokumentach z lat 1913–1938 87
- I. Ruch antropozoficzny na ziemiach polskich w latach
1913–1923 91
1. Rzut zasad Towarzystwa Antropozoficznego,
1913 r. 91
 2. List Henryka Kunzeka do dr. Rudolfa Steinera,
9 grudnia 1917 r. 96
 3. List Henryka Kunzeka do dr. Rudolfa Steinera,
1918 r. 98
 4. Historia ruchu antropozoficznego we Lwowie,
1924 r. 100
 5. List Luny Drexler do dr. Rudolfa Steinera,
28 września 1923 r. 104
- II. Polskie Towarzystwo Antropozoficzne
w latach 1923–1938 106
1. List Luny Drexler do Zarządu Powszechnego
Towarzystwa Antropozoficznego w Dornach,
19 grudnia 1923 r. 106

2. Dokumenty rejestrowe Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego, 1924 r.	108
2.1. Pismo Tymczasowego Zarządu Lwowskiego Koła Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego do Dyrekcji Policji we Lwowie, 2 kwietnia 1924 r.	108
2.2. Pismo w sprawie założycieli Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego, 14 kwietnia 1924 r.	110
2.3. Statut Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego (Koło miejscowe we Lwowie), 1924 r.	112
2.4. Pismo założycieli Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego (Koło Lwowskie) w sprawie pełnienia dokumentów, 15 maja 1924 r.	119
2.5. Upoważnienie Zarządu Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego w Krakowie do założenia koła PTA we Lwowie, 19 maja 1924 r.	120
2.6. Potwierdzenie rejestracji Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego (Koło Lwowskie), 25 maja 1924 r.	121
2.7. Statut Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego, 1929 r.	123
3. O pracy w Kole Krakowskim Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego od października 1925 r. do lutego 1927 r.	127
4. Sprawozdanie Warszawskiego Koła Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego na dzień 5 marca 1927 r.	133
5. Program Zjazdu Polskiego Towarzystwa Antropozoficznego, Warszawa 23–29 października 1929 r.	136
6. Faksymile kart członkowskich, biletów wstępu na wykłady, zaproszeń z lat 1913–1929	139

7. Sprawozdanie z działalności PTA
w latach 1931–1932. 143
8. Komunikat I, listopad 1938 r. 148

SPIRYTYZM I MEDIUMIZM

- Anna Mikołajko, Religijne i naukowe interpretacje
zjawisk spirytystycznych. 163
1. Ks. Adam Kacper Jakubowski, Kilka uwag
w zastosowaniu do obrotów stołowych, wypukiwań
i magnetyzmu zwierzęcego, 1853 r. 167
 2. Bronisław Trentowski, O harcach i bredniach
duchów stołowych, 1853 r. 175
 3. Julian Ochorowicz, Kwestya „medyumizmu”,
1897 r. 192
 4. Ludwik Krzywicki, Medyumizm, 1894 r. . . . 208
 5. Ks. Władysław Michał Dębicki, Koniec
wieku XIX-go pod względem umysłowym.
Charakterystyka znamion szczególnych, 1895 r. . 220

INNE FORMACJE EZOTERYCZNE

- Agata Świerzowska, Projekty przemiany
człowieka, ludzkości, świata. 235
- I. Agata Świerzowska, Ognisko Badań
Ezoterycznych i Metapsychicznych (OBEiM). . . . 239
1. Mieczysław Geniusz, Ognisko Badań
Ezoterycznych i Metapsychicznych, 1910 r. . . 241
 2. Mieczysław Geniusz, „Celem światów
szlachetnienie”. Wezwanie Zwolenników
zawiązania Sieci Ezoterycznej (SE) i założenia
Ogniska Badań Ezoterycznych
i Metapsychicznych (OBEiM), 1912 r. 245
 3. Zarys Ustaw Sieci Ezoterycznej (SE) i Ognisk
Badań Ezoterycznych i Metapsychicznych
(OBEiM), 1912 r. 253
 4. Agata Świerzowska, Komentarz z epoki:
List Wincentego Lutosławskiego
do Mieczysława Geniusza, 12 czerwca 1914 r. . 261

II. Agata Świerzowska, Bractwo Odrodzenia Narodowego (BON)	266
1. List Józefa Chobota do Wincentego Lutosławskiego, 18 maja 1921 r.	269
2. Józef Chobot, BON. Do Sióstr i Braci w Narodzie!, 1925 r.	276
3. Statut Bractwa Odrodzenia Narodowego, 1925 r.	279
4. Józef Chobot, Program praktyczny BON, 1925 r.	294
III. Agata Świerzowska, Towarzystwo Metapsychiczne (Parapsychiczne) im. Juljana Ochorowicza we Lwowie.	302
1. Józef Świtkowski, Co oznaczają zjawiska parapsychiczne, 1937 r.	306
2. Statut Towarzystwa Metapsychicznego im. Juljana Ochorowicza we Lwowie, 1924 r.	315

MASONERIA

I. Tadeusz Cegielski, Początki i uznanie Wielkiej Łoży Polski Polacy Zjednoczeni	333
1. List Andrzeja i Mieczysława Bartoszkiewicza, 15 maja 1923 r.	338
2. Aneks: Odrodzenie Wolnomularstwa w Polsce niepodległej	340
3. Uznanie Stowarzyszeń/Potęg Masońskich – Wielka Łoża Narodowa Polski	341
3.1. Dekret Rady Najwyższej 33° RSDU Polski uznający Wielką Łożę Narodową Polski Polacy Zjednoczeni, 15 października 1924 r.	342
3.2. Wielka Łoża Narodowa Polski do Wielkiej Łoży Włoch w sprawie odwołania dyplomu uznania wystawionego dla WLNP przez tę obediencję w dn. 1 października 1921 r. ze względu na uzyskanie dyplomu	

od Rady Najwyższej, 24 listopada 1924 r.	344
3.3. Wielka Loża Narodowa Polski Polacy Zjednoczeni do Wielkiego Wschodu Belgii, 18 grudnia 1925 r.	346
3.4. Wielka Loża Francji do Wielkiego Wschodu Belgii w sprawie uznania Wielkiej Loży Narodowej Polski, 14 września 1925 r. . .	350
3.5. AMI do Wielkiego Wschodu Belgii w sprawie uznania Wielkiej Loży Narodowej Polski, 5 listopada 1925 r. . . .	352
3.6. Wielka Loża Narodowa Polski do Wielkiego Wschodu Belgii w sprawie regularności polskiej obediencji, 3 lipca 1925 r.	354
II. Tadeusz Cegielski, Podstawy programowe Wielkiej Loży Polski Polacy Zjednoczeni, później: Wielkiej Loży Narodowej Polski	357
1. Statut Ogólny Związku W[olnych] M[ularzy], fragment, około 1920 r.	359
2. Konstytucja Wielkiej Loży Narodowej Polacy Zjednoczeni, fragment, Warszawa 1928 r. . . .	363
III. Tadeusz Cegielski, Rytuály Wielkiej Loży Narodowej Polski	373
1. „Vademecum” dla Ucznia, fragment, około 1928 r.	374
2. Rytuál i nauka Loży Mistrzów Tajnych, IV Stopnia Wolnomularstwa Obrządku RSDU, fragmenty	397
Spis ilustracji	414
Indeks osób	417